ЛІТИНСЬКА Н. В.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ FAMIGLIA В ІТАЛІЙСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Стаття присвячена лінгвокультурному аналізу концепту FAMIGLIA, дослідженню семантики мовних одиниць, що репрезентують даний концепт, складанню польової моделі концепту та фреймовому моделюванню концептополя "внутрішньосімейні стосунки".
Ключові слова: концепт, сім'я, лінгвокультура, польова модель концепту, фреймова модель концепту.

Статья посвящена лингвокультурному анализу концепта FAMIGLIA, изучению семантики языковых единиц, репрезентирующих данный концепт, построению полевой модели концепта, фреймовому моделированию концептополя "внутрисемейные отношения".
Ключевые слова: концепт, семья, лингвокультура, полевая модель концепта, фреймовая модель концепта.

The article focuses upon lingua-cultural analysis of the concept FAMIGLIA and the investigation of semantics of language units which represent the given concept. It also deals with making field model of the concept and frame modeling of the concept-field "relationship within the family".
Key words: concept, family, lingua-culture, field model of the concept, frame-based model of the concept.

Актуальність дослідження зумовлена значимістю концепту FAMIGLIA для італійського лінгвосоціуму. Визначення національної специфіки мовної репрезентації даного концепту є важливим для виявлення особливостей культури та світогляду італійської лінгвокультурної спільноти.

Матеріалом дослідження слугують лексичні, фразеологічні одиниці, паремії, контексти сучасних періодичних видань, що об'єктивують концепт FAMIGLIA.

Мета дослідження полягає у лінгвокультурному описі концепту FAMIGLIA, складанні польової моделі концепту та фреймової моделі концептополя "внутрішньосімейні стосунки".

Об'єктом дослідження виступає сукупність мовних засобів, що репрезентують лінгвокультурний концепт FAMIGLIA в італійській мові.

Предметом дослідження є специфічні характеристики лексичних, фразеологічних одиниць, паремій, контекстів, що репрезентують концепт FAMIGLIA в італійській мові.

© Літинська Н. В.

Наукова новизна полягає у комплексному дослідженні лінгвокультурного концепту FAMIGLIA на матеріалі італійської мови, виявленні змісту даного концепту на сучасному етапі розвитку італійського мовного соціуму.

Феномен "Сім'ї" є бінарним, що виявляється в існуванні двох підходів до його розуміння у гуманітарних науках. В широкому сенсі сім'я досліджується як макроорганізм, соціальний інститут зі складною внутрішньою структурою. У вузькому трактуванні сім'я вивчається як мала група, заснована на родинних, матримоніальних та батьківських стосунках. В обох випадках сім'я наділяється своїми специфічними функціями. При цьому можна відмітити взаємовплив мікро- та макроаспектів [1:11].

Сім'я, залишаючись загальнолюдською універсалією, конституційним елементом будь-якого соціуму, водночас наділена національною специфікою. Концепт FAMIGLIA є ключовим елементом концептосфери "Сучасна Італія", що представлена системою концептів, які є значимими для носіїв італійської мови на сучасному етапі. Виключна роль концепту FAMIGLIA в системі даної концептосфери пояснюється впливом католицької церкви, яка надає їй сакрального змісту та проголошує найвищою цінністю.

Глобальні зміни, яких зазнало європейське суспільство у сфері сім'ї, певним чином торкнулись й Італії. На відміну від традиційної моделі, що передбачала велику кількість людей, які проживають разом, в тому числі старше покоління, сучасна італійська сім'я складається лише з батьків та одного-двох дітей. Італія займає останнє місце в Європі за рівнем народжуваності, внаслідок чого сучасну італійську сім'ю метафорично визначають як *"la famiglia modello Lilliput"* [2:14].

Відбулись докорінні зміни у сфері сімейних відносин, що характеризуються рівністю подружжя, відсутністю чіткої диференціації ролей та демократичністю у стосунках між батьками і дітьми. Для італійських жінок важливим є факт юридичної рівності з чоловіками у питаннях шлюбу, народження дітей та розлучення. Характерна ознака сучасної італійської сім'ї полягає в усвідомленні всіх її членів тих змін, що мають місце у суспільстві.

Незважаючи на це, досить сильними залишаються звички та світогляд, що пов'язують традиційну і сучасну сім'ю: тісний зв'язок між членами родини, навіть після утворення ними власних сімей,

© Літинська Н. В.

вшанування сімейних традицій: *"L'Italia resterebbe, per ora, una nazione caratterizzata da una* ***cultura "familistica"*** *più tenace e più* ***legata alle tradizioni*** *di quanto non sia avvenuto e non avvenga altrove, soprattutto nel Nord-Europa e negli Stati Uniti"* [3]. Вечеря у колі сім'ї та святкування релігійних та сімейних подій є обов'язковим ритуалом: *"La cena è il* ***momento di ritrovo*** *di tutti i membri della famiglia"* [2:14]; *"La giornata tipo della* ***famiglia italiana*** *ai tempi della natalità sottozero, delle mamme che lavorano ma la sera – caschi il mondo –* ***mettono tutti attorno al tavolo"*** [2:14]. *"Sempre più identica nei rimi di ogni giorno ai modelli europei, per ritrovarsi* ***italianissima il sabato, la domenica e nelle feste, con i parenti riuniti*** *e* ***la torta*** *che cuoce nel forno"* [3].

Аналізуючи лінгвокультурний італійський концепт FAMIGLIA, необхідно враховувати, що він, як будь-який концепт, є динамічною величиною і значним чином залежить від стану суспільства, суспільної ситуації: "Зміст концепту, а також його взаємозв'язок з іншими концептами залежить від змін у колективній свідомості, які в свою чергу визначаються змінами у житті суспільства, його пріоритетів та цінностей" [4:23]. Будь-який синхронний опис концепту завжди буде описом його структури та змісту на даному конкретному історичному етапі, його не можна екстраполювати на більш-менш тривалий період існування суспільної свідомості [5:115].

Дане дослідження базується на *польовій моделі концепту* Попової-Стерніна, яка полягає у тому, що концепт, як і значення слова, має польову структуру (архісему в ядрі, диференціальні семи у ближній периферії, приховані семи у дальній периферії), яка може бути виявлена через аналіз мовних засобів її репрезентації. Ядро концепту складає прототипічний пласт з найбільш чуттєво-наочною конкретністю та основними, яскравими образами. Абстрактні ознаки концепту складають його периферію, що відображає інтерпретацію певних концептуальних ознак та їх сполучення у вигляді стверджень, настанов свідомості, що зумовлені менталітетом певної етнічної спільноти. Цей пласт змісту концепту визначається терміном "інтерпретаційне поле концепту" [6]. Він є слабо структурованим, але важливим для розуміння національної концептосфери та національного менталітету.

© Літинська Н. В.

У будь-якому випадку моделювання макроструктури і польової організації концепту – це його гіпотетична модель, оскільки він моделюється за непрямими ознакам свого прояву. Як зазначає А. А. Залевська, "наївною є думка дослідників про те, що ніби можна описати зміст певної мовної одиниці в тому вигляді, в якому вона існує у свідомості носіїв мови […] ми можемо лише робити певні припущення, моделі тощо стосовно того, що не підлягає прямому спостереженню" [7:32].

Ядерні ознаки концепту FAMIGLIA визначаються шляхом аналізу його словникових дефініцій**.** За визначенням Dizionario della lingua italiana Дж. Девото та Дж. Олі, сім'я – "*nucleo sociale rappresentato da due o più individui, legati tra loro con vincolo del matrimonio o da rapporti di parentela, di affinità, adozione, tutela o da vincoli affettivi*" [8:785]. В етимологічному словнику італійської мови сім'я визначається як "*nucleo fondamentale della società umana costituito da genitori e figli*" [9:634].

У межах італійської культури сім'я є закритим простором, місцем проживання найдорожчих людей, справи сімейного життя мають бути приховані від сторонніх: *fare il bucato in famiglia/lavare i panni sporchi in famiglia/i panni sudici vanno lavati in famiglia* – "прати брудну білизну в сім'ї"; *nell'intimità della famiglia* – "у колі сім'ї"; *fare le cose in famiglia* – "вирішувати справи по-сімейному, без залучення сторонніх осіб", також у значенні "вільно, невимушено". Така таємничість може набувати і негативного значення, тобто цей фразеологізм позначає також незаконну діяльність, шахрайство. Людина, якій дозволяється бувати у сімейному домі і мати дружні стосунки із сім'єю, стає другом сім'ї: *essere di famiglia.*

Базовий пласт та інтерпретаційні ознаки концепту FAMIGLIA можна виявити шляхом дослідження сполучуваності його номінацій з атрибутами та предикатами за різними когнітивними класифікаційними ознаками (розміру, походження, матеріального статусу, характеру стосунків, стану тощо). У ролі атрибуту виступають якісні прикметники: *grande, piccola, ricca, povera, moderna, vecchia, antica, nobile*; відіменникові, віддієслівні прикметники: *numerosa, nucleare, reale, mafiosa, adottiva, bisognosa, borghese, contadina, patriarcale, matriarcale, cristiana, religiosa*;

© Літинська Н. В.

складні прикметники: *benestante, malestante*; дієприкметники: *estesa, allargata, unita, affiatata, chiusa, aperta, squinternata, distrutta*.

Предикативна сполучуваність виявляється з дієсловами із семантикою створення: *creare, mettere su, farsi, formare famiglia*; утримання: *tenere, mantenere, mandare / tirare avanti la famiglia*; захисту: *tutelare, proteggere, difendere la famiglia*; віддалення: *abbandonare la famiglia, allontanarsi / staccarsi dalla famiglia* тощо.

До аналізу сполучуваності слід підходити як до вихідної, а не кінцевої точки, адже дані ознаки можуть стосуватись й інших концептів. Із різних прикладів сполучуваності лексеми *famiglia* можна виявити численні ознаки сім'ї, що характеризують її як концепт. Усі ці ознаки входять до опису концепту, а їх сполучуваність у різних текстах фіксується для виявлення найбільш яскравих, комунікативно релевантних [5].

Концепт FAMIGLIA нерозривно пов'язаний з концептом "casa", який є осередком родини, місцем розгортання сімейного життя, побуту, дозвілля, традицій і т. п. і складає ближню периферію концепту FAMIGLIA.

Дальня периферія концепту FAMIGLIA включає всі додаткові, інтерпретаційні ознаки та оцінний компонент. Сюди можна віднести поняття про сім'ю як:

1) групу людей, пов'язаних спільною діяльністю, інтересами, цінностями; дана ознака реалізується у конструкції ***la famiglia+di +nome***: *la famiglia di insegnanti* – "колектив викладачів", *la famiglia di artisti* – "об'єднання митців", *la famiglia del giudice* – "судові органи" та у конструкції ***la famiglia+aggettivo***: *la famiglia pontificia* – "свита Папи Римського, колектив наближених до нього осіб", *la famiglia europea* – "Європейський Союз", *la famiglia umana* – "людство, людська спільнота";

2) сукупність істот, предметів чи явищ, пов'язаних за ознакою спільності у конструкції ***la famiglia+di+nome***: *famiglia di vocaboli, famiglia di codici, famiglia di curve*;

3) мафіозні об'єднання, клани: мафіозні організації за своєю структурою наближаються до великої, патріархальної сім'ї, в межах якої панують традиційні норми та ритуали, чітка ієрархія між її членами, на чолі якої знаходиться голова *capo* або *padrino*, але також *mammasantissima* – впливовий лідер мафіозного угрупування; "кровний зв'язок" у межах клану встановлюється за допомогою

ритуалу *“patto di sangue”*, що визначає правила кругової поруки між членами угрупування; кожний клан контролює свою власну територію, що є аналогією до сімейного дому;

4) організації національного та міжнародного рівня у різних галузях; у межах конструкції ***famiglia+nome proprio*** власний іменник на позначення прізвища змінює значення лексеми *famiglia*: *Famiglia Agnelli* – корпорація Fiat, *Famiglia Moratti* – власники нафтових організацій, *Famiglia Berlusconi* – володарі футбольного клубу, телебачення, *Famiglia Versace* – власники дому моди тощо. В основі даної характеристики лежить ознака спадковості, передачі сімейної справи від батьків до дітей:

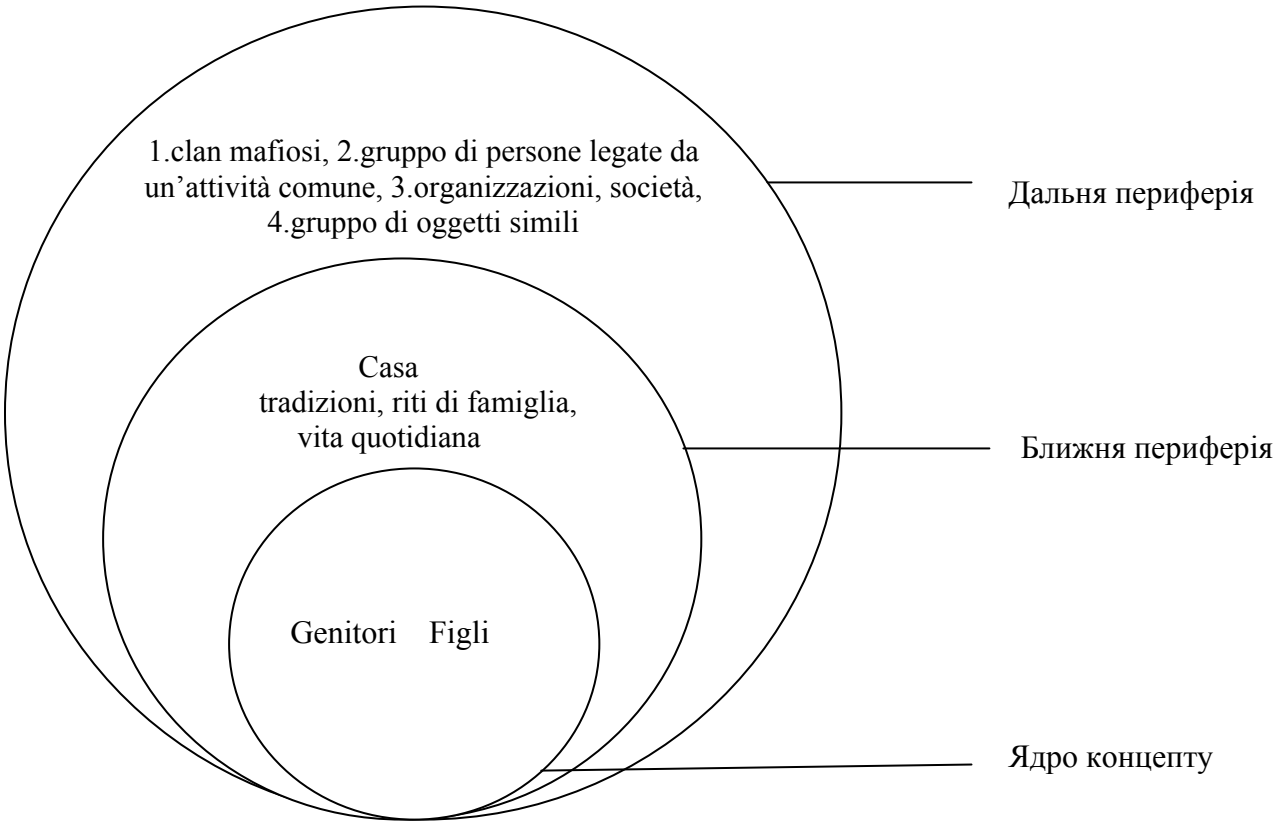

Схема 1. **Польова модель концепту FAMIGLIA**

Розглядаючи сім’ю як мікроструктуру, тобто невелику групу людей, об’єднаних кровним чи шлюбним зв’язком, вважаємо доцільним проаналізувати семантичне поле “внутрішньосімейні стосунки” нуклеарної сім’ї із застосуваннями фреймової моделі концепту.

М. Мінський, що ввів поняття фрейму, визначає його таким чином: “Людина, намагаючись пізнати нову для себе ситуацію чи по-

© Літинська Н. В.

новому подивитись на звичні речі, обирає зі своєї пам'яті певну структуру даних (образ), названий нами фреймом, з таким розрахунком, щоб шляхом зміни в ній окремих деталей, зробити її придатною для розуміння більш широкого класу явищ чи процесів. Фрейм є структурою даних для уявлення стереотипної ситуації" [10:33]. Фрейм, що має більш чітку, ніж концепт структуру, може використовуватись для моделювання концепту.

Фрейм – це ієрархічна структура, верхні рівні якої заповнені інформацією, інваріантною для всього класу об'єктів, що визначаються даним фреймом. Нижні рівні фрейму, що називаються терміналами, заповнюються змінними даними, що характеризують особливості окремих об'єктів, які належать до даного класу. Якщо використовувати дану структуру фрейму в межах одного концепту, то можна прослідити, що цей матеріал, розподілений по терміналам, слотам та підслотам, легко піддається семантичному аналізу:

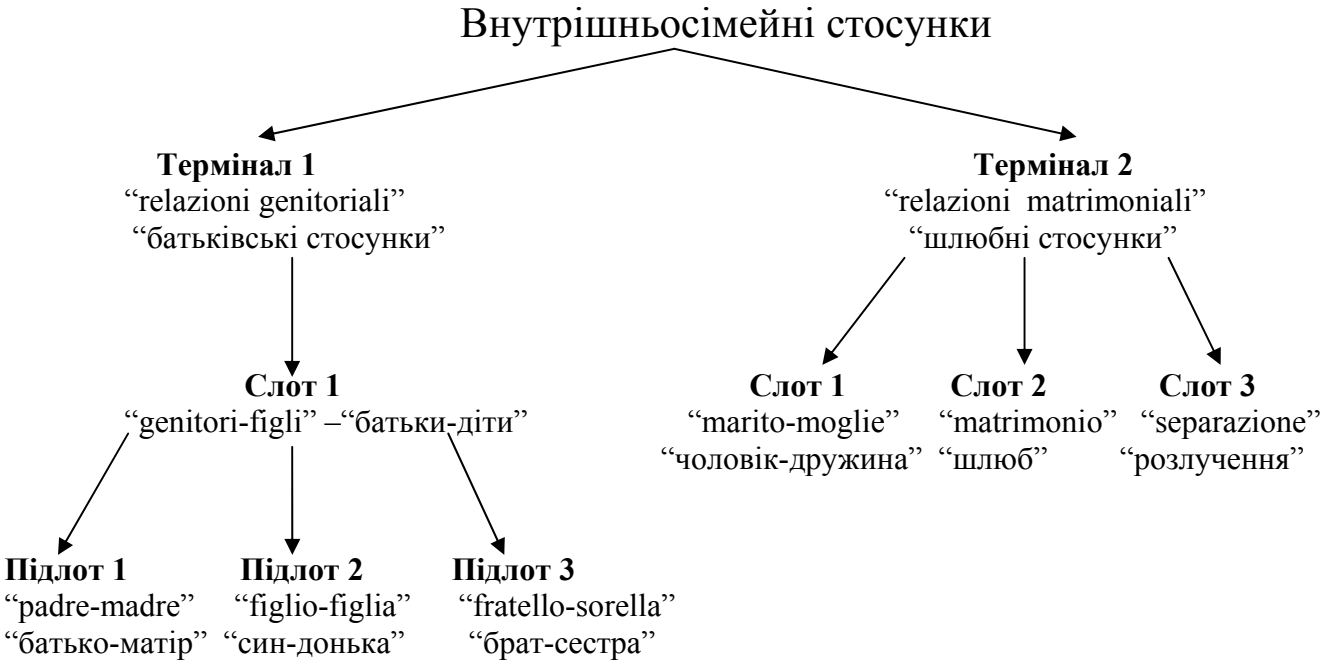

Схема 2. **Фреймова модель концептополя "Внутрішньосімейні стосунки"**

Термінал 1. "Батьківські стосунки".

Слот 1. "Genitori-figli". В даному слоті виявляються особливості стосунків між батьками і дітьми.

Підслот 1. "Padre-madre".

Роль матері є ключовою у вихованні дітей, зв'язок матір-дитина залишається сильним навіть у дорослому віці. З постаттю матері

асоціюються ознаки продовження роду (*rigenerazione*), виховання дітей (*sostegno alla crescita dei figli*), життя (*vita*), захисту (*protezione*), динаміки сім'ї (*motore propulsivo della famiglia*). Автор статті у газеті "La Repubblica" визначає роль матері для всього італійського суспільства таким чином: *"... siamo appunto il* ***paese delle mamme****, il paese dove la* ***ragion di mamma è più forte****, e soprattutto più condivisa,* ***della ragion di stato"*** [11:14].

У італійських сім'ях особливо теплими є стосунки між матір'ю та сином, що передається лексемою *mammone* (утвореною від іменника *mamma* за допомогою збільшувального суфіксу -*one*) та виразом *cocco di mamma* – "мамин синок". Явище *mammismo italiano* є домінуючим саме у стосунках матір-син, про що свідчить відсутність аналогічного виразу на позначення тісного зв'язку між донькою і батьком. Виключна роль матері у справі народження підтверджується виразом *di madre ce ne una sola* та запозиченням з латини, що в сучасній італійській мові набуло іронічного значення: *mater semper certa est, pater nunquam* – "мати завжди відома, батько ніколи".

У сучасній італійській сім'ї роль батька асоціюється з відповідальністю, захистом інтересів родини: *essere padre di famiglia* –"бути сім'янином, батьком сімейства". Порівняння *come buon padre di famiglia*, що вживається з акціональними дієсловами, визначає характеристику людини, яка поводиться чесно, як справжній сім'янин, для якої загальні інтереси переважають над особистими: *fare*/*comportarsi/agire/amministrare qc/gestire qc come buon padre di famiglia*; *ha amministrato la società come buon padre di famiglia.*

Підслот 2. "Figlio-Figlia".

Стосунки між батьками і дітьми у сучасній італійській сім'ї є демократичними: *i figli fin dalla nascita vengono* ***considerati persone***; *la famiglia si pone come contesto di riferimento per la* ***crescita dell'identità personale dei figli***; важливим є момент діалогу: ***si parla*** *molto di più,* ***si comunicano i propri bisogni*** *e s'incoraggiano i figli a farlo offrendo loro il* ***modello di come "ci si parla"***. Через низький рівень народжуваності в молодих італійських сім'ях лише одна дитина, що позначається поєднанням іменника *figlio* з прикметником *unico* та складним іменником *senzafratello*. На позначення дітей, про яких батьки занадто піклуються, вживаються дієприкметники *viziato, servito e riverito dalla mamma* – "балувані діти". Конструкція

figlio+di+nome позначає певні характеристики людини: *figlio di famiglia* – "людина, що не досягла повноліття і залежить від сім'ї"; *figlio di papà* – "особа, що отримала певні привілеї завдяки покровительству батька, без особистих зусиль"; походження: *figlio di buona famiglia, figlio di famiglia ricca* – "із забезпеченої сім'ї", *figlio dell'arte* – "син сім'ї митців, людина, яка за сімейною традицією має продовжити справу родини".

Характерною особливістю італійських сімей є той факт, що багато молодих італійців продовжують жити з батьками і фінансово від них залежати до 30–35 років. Це пов'язано з теплими стосунками у сім'ї між батьками і дітьми і підсилюється економічною кризою, внаслідок якої зростає рівень безробіття серед молоді. На позначення цього феномену екс-міністр економіки та фінансів Т. Падоа-Скіоппа ввів термін *bamboccione.* Слово є похідним від *bamboccio* ("карапуз", "гладка дитина"), утвореним за допомогою збільшувального суфіксу, тобто *bamboccioni* – це дорослі "діти", що не бажають або не мають змоги стати автономними. Зростаючу кількість молодих людей, що опинились у таких умовах, метафорично визначають як *"un esercito di bamboccioni"*. Сучасні молоді італійці віком понад 30 років, що живуть з батьками і не мають перспектив почати самостійне життя, характеризуються словосполученнями з ключовим словом "*vita"*: *figli di mamma a vita, figli a carico per una vita* – "мамині діти / на утриманні на все життя".

Підслот 3. "Fratello-sorella".

Характер стосунків між братами і сестрами є дружнім: *amarsi come fratello e sorella.* Основною ознакою братських / сестринських стосунків є подібність: *assomigliare come fratello e sorella*.

За схожістю чи спільністю формуються додаткові ознаки, наприклад, у релігійному чи благодійному сенсі, *sorella* – "черниця", "медсестра "Червоного Хреста". Дані ознаки реалізуються також у конструкціях ***fratello / sorella+di / in+nome/aggettivo/participio passato***: *fratello d'armi* – "соратник, бойовий товариш", *fratello di sventura* – "друг у біді", *fratelli in Cristo* – "брати у Христі", *sorelle della Misericordia, Sorelle dei Poveri, Sorelle dell'Immacolata* – назви релігійних об'єднанань та конгрегацій; у конструкції ***nome+sorella*** лексема *sorella* набуває значення прикметника "близький", "споріднений": *civiltà sorelle* –"близькі цивілізації", *lingue sorelle* – "споріднені мови", *nazioni sorelle* – "братські народи".

© Літинська Н. В.

Термінал 2. “Шлюбні стосунки”. У межах даного терміналу трактується поняття шлюбу та визначається своєрідність подружніх відносин.

Тип сімейних відносин у сучасній італійській сім’ї можна назвати еквалітарним, тобто він характеризується рівністю прав подружжя та відсутністю чітко визначених ролей між ними. Але в певних аспектах роль дружини залишається традиційною, на позначення чого вживаються метафори “дружина – точка відліку”, “дружина –охоронниця сімейного вогнища”: *“moglie è il **punto di riferimento** della famiglia”*,*“moglie è il **custode del focolare domestico**”* та гіпербола *“donna **tutta famiglia**”*.

Слот 1. “Marito-moglie”.

Італійці відзначаються серйозним ставленням до шлюбу: *Chi non fabbrica e non marita, non sa cos’è la vita*; правильний вибір дружини є запорукою щасливого життя: *Chi si marita in fretta, stenta adagio*; від дружини залежить добробут у сім’ї: *Tal donna tal matrimonio*, *Uomo senza moglie è uomo senza capo, Senza moglie al lato, l’uom non è beato, Chi si marita male, non fa mai carnevale*; дружина має вирішальну роль у становленні чоловіка: *Dietro ogni grande italiano v’è una grande donna.* Сфера шлюбних відносин є прихованою для сторонніх: *fra moglie e marito non mettere il dito*.

Оскільки паремії містять у собі сукупність сформованих лінгвокультурною спільнотою уявлень та оцінок, їх аналіз розширює розуміння сфери шлюбних стосунків. Проте, треба враховувати, “чи настанови, втілені у певних пареміях, розділяються свідомістю сучасних носіїв мови” [12:82]. Так, у пареміях, що відображають традиційні уявлення про шлюб, де першорядна роль належить чоловікові, голові сім’ї, а дружині відводиться роль вихователькі дітей та домогосподарки, переважають вислови з негативною конотацією: *Moglie e guai, non mancano mai, Chi ha moglie al lato, sta sempre travagliato*, *Chi piglia moglie, piglia doglie, Chi ha moglie, ha fatiche e doglie, Chi si marita fa bene e chi no, meglio*. На сучасному етапі для носіїв італійської мови така інтерпретація ролі дружини є хибною. Із зміною статусу жінки та зрівнянні її з чоловіком, утверджується її роль *“regina di casa”*, а роль чоловіка-лідера стає умовною: *Il capo sono io, ma chi comanda è mia moglie.*

Слот 2. “Matrimonio”.

Лексема *matrimonio* в поєднанні з прикметниками *civile*, *legale* (“законний шлюб”) та *religioso, ecclesiastico* (“шлюб, що супроводжується церковним обрядом”) відображає традиційне уявлення про шлюб, що визнається державою і церквою. На сучасному етапі поняття шлюбу для деяких італійців стає умовним, проживання разом не закріплюється офіційною реєстрацією стосунків, тому поняття *matrimonio* заміщується поняттями *convivenza, unione.* Внаслідок цього явища італійський лексичний склад поповнюється словосполученнями *unione libera* (ключова ознака *libero* – “вільний”), *coppia di fatto* (поєднання лексеми *coppia* з додатком уточнення *di fatto*), латинським терміном *convivenza more uxorio* – “цивільний шлюб”. Функціонування в італійській мові лексеми *pseudomatrimonio* (похідного іменника, утвореного за допомогою префіксу *-pseudo*) відображає негативне ставлення держави і церкви до таких об’єднань. У зв’язку з великою кількістю імігрантів в Італії з’являється поняття “змішаного шлюбу” – *matrimonio misto* (дана ознака реалізується прикметником *misto*).

Слот 3. “Separazione. Divorzio”.

Для визначення поняття “розлучення” в італійській мові існують лексеми *separazione* та *divorzio***.** *Separazione* передбачає припинення спільного проживання без офіційного розірвання шлюбу, *divorzio* – це остаточний етап розлучення, тобто легітимне розірвання шлюбу. Після відносно нещодавнього затвердження в Італії закону про розлучення (1975 р), з’явилась необхідність введення терміну *famiglia ricostituita / famiglia ricomposta* (*famiglia*+дієприкметникова форма дієслів *ricostituire, ricomporre* – “відновлювати”, “знову з’єднувати”) на позначення шлюбу людей попередньо розлучених, що мають дітей. Проте спірним залишається питання номінації відношень між дитиною від першого шлюбу та новим чоловіком / дружиною, оскільки терміни *patrigno / matrigna* (вітчим / мачуха) *figliastro / figliastra* (пасинок / падчірка) є застарілими і некоректними: *“Pensate: solo in italiano le parole* ***matrigna****,* ***patrigno****,* ***fratellastro*** *e* ***sorellastra*** *hanno un suono* ***dispregiativo*** *che non esiste, neppure come sfumatura, nell’inglese stepmother o nel francese demi-frère”* [11:8].

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**: концепт FAMIGLIA є національно-значимим для італійської лінгвокультури; сім’я на сучасному етапі сприймається італійцями

© *Літинська Н. В.*

як угрупування найближчих людей (батьки і діти), що проживають разом та об'єднані спільним побутом та звичаями. До національно-специфічних характеристик концепту FAMIGLIA відносяться сімейність у бізнесі, культ матері, інфантилізм дорослих дітей, повага до сімейних традицій, рівність та взаємоповага усіх членів сім'ї. Складання польової моделі концепту FAMIGLIA показало, що даний концепт має ієрархічну структуру з ядерними і периферійними ознаками. Фреймове моделювання концепту дозволило систематизовано і детально провести аналіз мовного матеріалу, що представляє концепт FAMIGLIA, розподіленого на різних рівнях даної моделі.

Перспективи дослідження полягають у можливості подальшого визначення місця концепту FAMIGLIA в ієрархії концептосфери "Сучасна Італія", аналізі його взаємозв'язку та взаємовпливу з іншими концептами-складниками даної концептосфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Железнова Ю. В.* Лингвокогнитивное и лингвокультурное исследование концепта "Семья" : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 "Теория языка" / Юлия Владимировна Железнова ; Удмуртский гос. ун-т. – Ижевск, 2009. – 27 с. 2. *La Repubblica*. – 23 mag. 2002. – 56 p. 3. *Gay Cialfi R.* Volti nuovi della famiglia [Електронний ресурс] / Rita Gay Cialfi // Tra libertà e responsabilità. – Режим доступу : http://www.agedo.org/approfondimenti/volti-nuovi-della-famiglia-tra-liberta-e-responsabilita.
4. *Крючкова Н. В.* Лингвокультурное варьирование концептов : [монография] / Надежда Владимировна Крючкова ; отв. ред. Валентин Евсеевич Гольдин. – Саратов : Научая книга, 2005. – 164 с. 5. *Попова З. Д.* Когнитивная лингвистика / Зинаида Даниловна Попова, Иосиф Абрамович Стернин. – М. : АСТ, Восток-Запад, 2007. – 315 с. 6. *Попова З. Д.* Язык и национальное сознание. Вопросы теории и методологии / Зинаида Даниловна Попова, Иосиф Абрамович Стернин. – Воронеж : Ворон. гос. ун-т, 2002. – 32 с. 7. *Залевская А. А.* Языковое сознание: вопросы теории / Александра Александровна Залевская // Вопросы психолингвистики / гл. ред. Алексей Алексеевич Леонтьев. – М. : Институт языкознания РАН, 2003. – № 1. – С. 30–35. 8. *Dizionario* della Lingua Italiana / [Giacomo Devoto, Giancarlo Oli ; a cura di Luca Serianni e Maurizio Trifone]. – Firenze : Le Monnier, 2004–2005. – 3188 p. 9. *Dizionario* etimologico della Lingua Italiana / [Manlio Cortelazzo, Paolo Zolli]. – Bologna : Zanichelli, 2008. – 1856 p. 10. *Минский М.* Фреймы для представления знаний / Марвин Ли Минский ; [пер. с анг. О. Н. Гринбаума]. – М. : Энергия, 1979. – 152 с. 11. *La Repubblica.* – 18 mag. 2007. – 54 p. 12. *Попова З. Д.* Очерки по когнитивной лингвистике / Зинаида Даниловна Попова, Иосиф Абрамович Стернин. – Воронеж : Изд-во "Истоки", 2003. – 191 с.

© Літинська Н. В.